

Στρατός καί παρατράγουδα

του Νικ. Α. Γ. Λιναρδάτου

Νίκανδρος δέν είναι σήμερα κοινό όνομα. Έν αντιθέσει μέ τήν άρχαία εποχή. Στο λεξικό άρχαίων ονομάτων ΠΡΟΣΩΠΑ (Μουσείο Μπενάκη, 2006) τής Άμαλίας Μεγαπάνου είναι καταχωρισμένα δέκα Νίκανδροι: όχι σπουδαίοι. Έμεις στήν Κεφαλονιά είμαστε από τόν προπερασμένο αιώνα άρχαιομανείς. Άναστημένοι σέ πόλεις καί σέ χωριά από Άγαμέμνονες έως Χαρίτοι (Χαρίτωνες). Ένδιάμεσα Ξέρξης. Γυναίκες μέχρι Θελεσίτη.

Νίκανδρο μόνο έναν γνωρίζω. Είναι συμπολίτης φίλος μεγαλύτερος στήν ηλικία. Οί άναμνήσεις του άρχίζουν από τά τελευταία μεσοπολεμικά χρόνια. Θυμάται π.χ. τόν Άνικαντρο, όπως ήταν γνωστός στό Ληξούρι ό ένας προπολεμικός Νίκανδρος. Άσημος άνθρωπος του φόρου (τής άγοράς) έκανε, νομίζει, δουλειές του ποδαριού. Ό φίλος μου ό Νίκανδρος τελείως άλλο πράμα. Καλλιεργημένος. Νομιμόφρων προς άξίες πού ισχύουν πέραν από ιστορικές εποχές καί πολιτισμικά σύνορα: όπως ή ανθρώπινη άξιοπρέπεια, ή έλευθερία, δικαιοσύνη για όλους, συμπόνια, τά ανθρώπινα δικαιώματα. Γίνεται μπαρούτι μέ τόν λαϊκισμό καί τόν άμοραλισμό, πού κυριαρχούν σέ κάθε κοινωνική καί πολιτική πράξη στήν χώρα μας κατά τά τελευταία τριάντα χρόνια.

Έφάγαμε μαζί τό μεσημέρι τής προπερασμένης Τετάρτης: άνήμερα τής έθνικής γιορτής. Ήταν κατσούφης: φαινόταν στενοχωρημένος. Από 'δω τόν είχα, από 'κει τόν είχα, άρχισε διστακτικά νά μου εξηγεί για τήν ψυχική του διάθεση. Είχε παρακολουθήσει τήν παρέλαση των ένόπλων δυνάμεων.

«Στόν στρατό άντανακλάται τό κυριαρχούν πνεύμα σέ μία χώρα». Άρχισε νά ξετυλίγει τίς σκέψεις του. «Τόν στρατό τόν θλέπεις είτε από μέσα, είτε άπ' έξω. Από μέσα τόν είδα τό 1951-1952. Λίγο μεγάλος. Δέν ήταν εύκολα τά πράγματα τότε. Στο 502 Τάγμα πεζικού Λ.Ο. Λοιπός όπλίτης. Δέν είχαμε πολεμικές επιχειρήσεις. Είχαμε όμως πολύ σκάψιμο. Σκληρή, έξουθενωτική δουλειά. Άνοίγαμε όρύγματα. Στά Χάσια όρη στόν Άγιόφυλλο: στόν δρόμο Καλαμπάκας-Γρεβενών. Αύτά όμως είναι άναμνήσεις. Από τότε έχουν αλλάξει πολύ τά πράγματα. Άκούω από παιδιά πού ύπηρετούν τά τελευταία χρόνια, πώς ή ζωή του φαντάρου έχει γίνει πιο εύκολη: χαλαρή. Πάνε τά καψόνια: καλύτερες έγκαταστάσεις: πιο άνετο τό πλύσιμο: συχνές άδειες έξόδου: καλύτερο τό φαί.

«Άλλη ή άποψη άπ' έξω. Καί ό,τι είδα σήμερα δέν μου άρεσε. Πολλά έγκώμια θά άκουστούν καί ίσως δημοσιευθούν. Έγώ σκέφτομαι διαφορετικά. Ή εικόνα άρνητική: ό τρόπος πού έβάδιζαν. Θα έχεις προσέξει τό στρατιωτικό βάδισμα σέ χώρες μέ δικτατορικά καθεστώτα. Ό Χίτλερ είχε έπιβάλει τό θήμα τής χήνας. Ό Στάλιν κάτι αντίστοιχο. Οί Κινέζοι έχουν τό δικό τους μιλιταριστικό θήμα. Όλοι θηματισμοί για μαζανθρώπους: όχι για έλεύθερους πολίτες.

«Τό θήμα πού έδίδαξαν στόν στρατό μας οί Έγγλέζοι μετά τόν πόλεμο, δέν μου άρέσει. Τόν όργάνωσαν έχοντες ύπόδειγμα τόν στρατό μίας παγκόσμιας αυτοκρατορίας. Πού καί μόνη ή έμφάνισή του έπρεπε νά προκαλεί δέος στους ύποτελεις λαούς. Έμεις όμως γιατί; Όχι δέ μόνο τό συνεχίζουμε τό σύστημα: τό παρατραβήξαμε. Θυμάμαι σίς παρελάσεις ή κίνηση του χεριού έφτανε ως τό ύψος του ώμου. Τό πρωί έβλεπα χέρια νά προσπαθούν νά πιάσουν τόν ουρανό. Μέ άποτέλεσμα τά κορμιά νά αναγκάζονται νά κάνουν έναν άντιαισθητικό μορφασμό. Γιατί δέν θλέπουμε τούς Γάλλους καί τούς Άμερικανούς; Οί στρατοί τους όργανώθηκαν σέ δημοκρατικές βάσεις, λόγω τής έπαναστατικής άστικής προελεύσεως των καθεστώτων τους: έξ άλλου στήν χώρα μας άπλά καί φυσικά έβάδιζε ό στρατός, ό όποίος έδημιούργησε αύτό πού όνομάστηκε "έπος τής Άλβανίας".

«Αύτοί όμως πού είναι τελείως άπαράδεκτοι είναι οί εύζωνοι. Τό θήμα πού τούς έχουν έπιβάλει, μοιάζει σάν τό ένα πόδι νά παίζει διαφορετικό ρόλο από τό άλλο. Σάν νά πάσχει από κάποιου είδους κουτσαμάρα. Όπως άποκρουστική είναι καί ή κινησιολογία τους κατά τήν άλλαγή φρουράς (στόν Άγνωστο Στρατιώτη καί άλλου). Στερείται παντελώς φυσικότητας. Κινήσεις, σχεδιασμένες νά προκαλούν έντύπωση καί θαυμασμό, προκαλούν μειδιάματα καί άδιαφορία. Σπασμωδικές κινήσεις: άχαρες. Σάν κουρδισμένα ρομπότ: μαριονέτες άν-άνθρώπινες. Κληρονομιά τής Άπριλιανής δικτατορίας. Έκφραση γελοίου στρατοκρατικού πνεύματος. Μήπως ήρθε ή ώρα νά τά αλλάξει όλα αύτά μία συνειδητοποιημένη δημοκρατική κυβέρνηση;»

Μέ αύτό τό έρώτημα έχωρίσαμε μέ τόν Νίκανδρο. Τό σκέφθηκα αρκετά. Άποφάσισα τελικά νά κοινοποιήσω αυτές του τίς σκέψεις, γιατί έκρινα πώς παρουσιάζουν γενικότερο ένδιαφέρον. Μπορεί νά λάβει γνώση καί ό ύπουργός Έθνικής Άμυνας: καί τότε, ποιός ξέρει; Έπίσης ως άφορμή νά γράψω μερικές δικές μου παρατηρήσεις.

Ή στρατιωτική θητεία θά έπρεπε νά είναι φροντιστήριο δημοκρατικής πρακτικής. Δυστυχώς έχει έξελιχθεί προς αντίθετη κατεύθυνση. Ό νεοσύλλεκτος βρίσκεται από τήν πρώτη μέρα μπροστά σέ κατάφωρη άδικία. Πολλοί συνομήλικοί του δέν παρουσιάζονται. Άναβολές: λόγω σπουδών κυρίως. Άντίθετο λοιπόν μάθημα: άντιδημοκρατικότητας. Όλοι είμαστε παιδιά τής ίδιας πατρίδας. Άς καθιερωθεί ή κατάταξη για όλους στά 18: μετά τό Λύκειο. Καί οί σπουδές άργότερα. Άλλιώς άς καταργηθεί ή στρατιωτική ύποχρέωση των πολιτών. Ό στρατός νά γίνει εκατό τοίς εκατό έπαγγελματικός.

Άλλο. Σήμερα τό μεγαλύτερο (καί πιο διαδεδομένο) ρουσφέτι είναι ή τοποθέτηση του κληρωτού σέ μονάδες τής προτιμήσεως... τής μαμάς του. Όσοι έχουν μπάρμπα στήν Κορώνη. Νά μήν ταλαιπωρηθούν οί κανακάρηδες τους: νά τούς έχουν κοντά τους. Προέχει βέβαια ή ήθική πλευρά του ζητήματος. Άλλά ύπάρχει καί πρακτική συνέπεια: στόν Έθρο έλλιπέστατη ή σύνθεση των μονάδων. Δεύτερο, έτσι, μάθημα άδικίας γι' αύτόν πού δέν διαθέτει μέσο. Μάθημα άντικοινωνικής συμπεριφοράς γι' αύτόν πού διαθέτει. Οί πρώτες νύξεις άμοραλισμού στή ζωή του Νεοέλληνα.

Τέλος μία άλλη κατηγορία: των ποταπών. Έκείνων πού μέ άπάτες εκατάφεραν νά μήν ύπηρετήσουν: ως τρελοί π.χ.: ψυχοπαθείς. Άρκετοί από αυτούς σήμερα έπηρεάζουν τίς κοινωνικές καί πολιτικές εξέλιξεις. Ός άστέρρες τής τηλεόρασεως. Καί κανένας δέν κοκκινίζει!